

**Programă școlară pentru ciclul superior al liceului
Clasele a XI-a și a XII-a**

***MIGRAȚIILE CONTEMPORANE – secolele XX și XXI
(VORBIND CU ȘI DESPRE MIGRANȚI)***

Curriculum la decizia școlii

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina *Migrațiile contemporane-secolele XX și XXI(Vorbind cu și despre migranți)* este propusă a face parte dintre disciplinele opționale pentru aria curriculară *Om și societate*. Această disciplină își propune să contribuie la:

- a. cunoașterea abordărilor europene și românești în problema migrațiilor;
- b. cunoașterea și asumarea conștientă a drepturilor de cetățean al unui stat european;
- c. implicarea conștientă a elevilor în analiza lumii în care trăiesc.

În elaborarea acestei programe s-a pornit de la următoarele premise:

- necesitatea prezentării fenomenului migrațiilor contemporane, deoarece face parte nu doar din trecutul recent, ci și din prezent și, în mod sigur, din viitorul comun și/sau personal;
- necesitatea discutării documentate – nu doar pe baza zvonurilor sau a știrilor – a acestui fenomen, care provoacă o serie de reflecții;
- necesitatea cunoașterii problematicii migrațiilor, pentru a se putea contribui la eliminarea unor clișee precum: migrația este provocată de un rău și, în cele mai mult cazuri, se termină și mai rău; imigranții sunt acei străini care tulbură liniștea comunităților prospere; emigranții sunt cei care fug de greu; migrantul este străinul care este rău;
- existența mai multor categorii de întrebări deschise, care pot orienta discuțiile și abordările în jurul fenomenului migrațiilor¹.

Prin această disciplină se urmărește dezvoltarea la elevi a unor valori și atitudini care să permită o mai bună, și mai ales, firească percepție a acestui fenomen care este provocat de o multitudine de cauze, cauze care apar și în România, dar care au existat și în Spania, Portugalia sau Italia.

Programa este structurată astfel:

- Notă de prezentare
- Competențele specifice și conținuturile asociate acestora
- Valori și atitudini
- Sugestiile metodologice

---

¹ Ar trebui formulate în mod deschis întrebări precum: *Ce este migrația? Ce o provoacă? Doar românii migrează? Doar țiganii din România sunt priviți cu suspiciune? De ce un negru reprezintă Franța la o competiție sportivă?*

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

COMPETENȚE SPECIFICE	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea de conexiuni între migrații și fenomene economice, sociale, politice; - Avansarea unor puncte de vedere privind cauzele care au provocat și provoacă migrațiile contemporane; 4. Anticiparea evoluției migrațiilor în secolul XXI 	<p>1. Tipuri de migrații</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Migrația internă și migrația externă b. Migrația voluntară și migrația forțată c. Migrația economică, migrația europeană și globalizarea, migrația provocată de decolonizare, migrația etnică, migrația provocată de conflicte politice, militare, etnice, religioase d. Dosar România
<ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea informațiilor despre migrații și care provin din diferite surse: ziare, televiziuni, sondaje de opinie, interviuri, Internet pentru structurarea unei imagini documentate asupra migrației în România 	<p>2. Istoricul migrațiilor</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Migrațiile în timpul și după primul război mondial b. Migrațiile în timpul și după al doilea război mondial, până în 1973 c. Migrațiile după 1973 d. Dosar România
<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea strategiilor naționale în problema migrațiilor și adaptarea acestora noii construcții europene - Compararea soluțiilor folosite pe plan național pentru abordarea migrațiilor - Analiza unor situații în care s-au manifestat atitudini diferite față de migranți (acceptare, respingere, indiferență) 	<p>3. Europa și migrații</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Uniunea Europeană și provocările migrațiilor b. Integrarea imigranților; imigrații și cetățenia c. Atitudini de respingere a imigranților: rasismul, xenofobia și discriminarea d. Dosar România
<ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea unor strategii centrate pe valorificarea avantajelor culturale ale migrației - Investigarea modului în care reacționează societatea românească la provocările migrației 	<p>4. Migrațiile și țara de destinație</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Impactul demografic- generațiile imigranților. b. Consecințele economice ale migrațiilor. c. Impactul cultural-identități culturale multiple d. Consecințe asupra politicilor educaționale e. Dosar România
<ul style="list-style-type: none"> - Compararea unor atitudini cu privire la migrațiile contemporane - Evaluarea informațiilor referitoare la emigranți provenite din mass media - Formularea unor opinii coerente și argumentate în legătură cu valorile (materiale și culturale) pe care migranții le aduc în țările de origine 	<p>5. Migrațiile și țara de origine</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Emigrații și viața socio-economică a țării de origine: aspecte pozitive și aspecte negative b. Impactul emigranților asupra mentalităților c. Dosar România

VALORI ȘI ATITUDINI

- Independența în gândire, respectul pentru argumentul rațional în cadrul unei dezbateri
- Încrederea în sine și în ceilalți
- Toleranța și atitudinea deschisă, constructivă
- Respectul pentru moduri diferite de viață, pentru credințele, opiniile și interesele celorlalți oameni
- Preocuparea pentru respectarea drepturilor omului
- Responsabilitatea pentru realizarea personală și a comunității
- Flexibilitatea și adaptabilitatea la schimbare
- Favorizarea comunicării și a deschiderii spre alte culturi

SUGESTII METODOLOGICE

Această disciplină opțională este fundamentată de necesitatea unei abordări documentate a fenomenului migrațiilor, fenomen care este o componentă a istoriei lumii și a istoriei Europei. Cunoașterea sa permite construirea unor competențe corelate cu competențele generale ale disciplinei *Istorie*. De asemenea, pot fi dezvoltate competențe specifice, pe baza unor conținuturi care urmăresc nu doar fenomenul general, ci, mai ales, manifestarea sa în România.

În elaborarea acestui curriculum ne-am bazat pe lucrarea realizată de Bulent Kaya, cercetător în cadrul *Forum Suisse pour l'étude des migrations et de la population (Forumului elvețian pentru studiul migrațiilor și al populației)*, având titlul *Une Europe en evolution – les flux migratoires au 20e siecle*, tipărită de Editions du Conseil de l'Europe, în cadrul proiectului *Apprendre et enseigner l'histoire de l'Europe du 20e siecle*.

De asemenea, am avut în vedere și Recomandarea 15 (2001) a Consiliului Europei privind predarea istoriei în Europa în secolul XXI. Adoptat de către Comitetul de Miniștri la 31 octombrie 2001, documentul menționează în privința conținutului programelor de istorie: *studiul fiecărei dimensiuni a istoriei europene, nu doar cea politică, ci și cea economică, socială și culturală, precum și eliminarea prejudecăților și a stereotipurilor, prin punerea în evidență a influențelor reciproce între diferite țări, regiuni și școli de gândire într-o perioadă de dezvoltare istorică determinată.*

Această ofertă curriculară vine contribuie la completarea sau la dezvoltarea temelor legate de probleme ale epocii contemporane, așa cum sunt ele prezente în programele de istorie pentru liceu. Astfel, temele propuse au ca scop favorizarea dezvoltării personalității elevilor, pentru a deveni capabili să accepte diversitatea și dialogul, să abordeze problemele controversate și sensibile ale istorie, să observe perspectivele multiple asupra evenimentelor.

1. Categoriile de surse

Abordarea obiectivă a fenomenului migrațiilor contemporane este, în România, la începuturi. De aceea, în predarea acestei discipline vor fi valorificate interviurile, informațiile din mass media, literatură, film (documentar și artistic). Cele mai multe surse sunt recente și au caracter subiectiv, ceea ce solicită o critică atentă care, în cazul **articolelor din ziare și reviste**, trebuie să urmărească :

1. dacă articolul „îl lasă” să vorbească pe migrant;
2. dacă articolul reprezintă opinia autorului, a unei organizații, a unei comunități, a unei formațiuni politice;
3. dacă articolul folosește, ca argumente, statistici, nume de politicieni, un apel emoțional către comunitate, imagini;
4. dacă sunt folosite fotografiile și, dacă da, ce imagine creează (pozitivă, negativă, neutră);
5. care este scopul articolului: să informeze, să susțină sau să înlăture stereotipuri, să atragă atenția, să prezinte un punct de vedere;
6. care este atitudinea autorului față de migranți – bazată pe stereotipuri, pe experiențe personale, pe convingeri politice, pe cercetare solidă sau pe părerile altora.

Filmul ca sursă de învățare are avantaje și dezavantaje.

De exemplu, în categoria **avantajelor** ar intra următoarele:

- filmul (documentar, animat sau artistic) prezintă istoria într-un mod stimulant;
- filmul propune relații și reconstrucții istorice;
- filmul ajută la cunoașterea unor evenimente petrecute cu ani în urmă și a locurilor la care elevii nu pot avea acces sau despre care știu foarte puțin;
- prin film elevii dobândesc semnificații ale timpului istoric;
- filmul oferă o cale mai directă pentru cercetarea experiențelor, a gândurilor, a sentimentelor oamenilor implicați într-un eveniment.

Însă există și **dezavantaje**, precum:

- de cele mai multe ori nu sunt citate sursele și nici nu se explică modul în care pot fi verificate;
- selecția surselor este determinată mai mult de valorile de producție decât de cele educative;
- contextul istoric nu este abordat în mod efectiv și trebuie reconstituit;
- spațiul poate fi inadecvat pentru instalarea aparatului tv, video, iar accesul la casetele video cele mai potrivite poate fi dificil.

Pentru utilizarea critică acestui tip de sursă istorică, propunem următoarele întrebări, necesare înainte de a decide asupra utilizării filmului în cadrul activității didactice:

1. Cine a realizat filmul?
2. De ce a fost realizat?
3. Care a fost publicul țintă pentru film?
4. Ce gen de dovezi folosește filmul: primare sau secundare?
5. Ce urmărește filmul? Să explice ce s-a întâmplat sau doar să informeze?
6. Coloana sonoră ce scop are, ce stare de spirit transmite?
7. Care este tonul comentariului? Unilateral, echilibrat, critic, exagerat critic sau laudativ?

8. În ce măsură comentariul este adecvat imaginilor?
9. Ce mesaj transmit imaginile?
10. Pe baza cunoștințelor, puteți diferenția adevărul de ficțiune în scenariu?

2. Metodele de învățare activă sunt importante pentru această disciplină deoarece ele generează un climat de încredere între elevi, dorința de a se implica în discuții, în rezolvarea unor probleme autentice, de viață.

Dintre acestea, **rețeaua de discuții** poate fi o metodă de sine stătătoare sau doar o etapă pregătitoare pentru o dezbatere. Aceasta oferă elevilor posibilitatea de a reflecta asupra propriei atitudini, prin analizarea argumentelor identificate în legătură cu problema pusă în discuție.

Etapele de lucru

a) **Stabilirea temei puse în discuție.** Se formulează o întrebare prin care se solicită un răspuns argumentat, afirmativ sau negativ. (Exemple: *Este imigrantul străinul de care trebuie să ne temem? Migranții trebuie „să se topească” în cultura țării în care s-au stabilit? Securizarea frontierelor este o încălcare a dreptului la liberă circulație?*)

b) **Identificarea argumentelor de către elevi.** Individual, se completează o listă cu argumentele care susțin răspunsul afirmativ, apoi o alta cu cele care susțin un răspuns negativ. În perechi, se alcătuiesc noi liste cu argumentele pro și contra. Apoi, fiecare pereche va lucra cu o alta, completând listele.

c. **Reflecția asupra argumentelor și stabilirea poziției individuale pro sau contra.**

3. Evaluarea predictivă se poate face printr-o probă scrisă, pentru a cunoaște nivelul de interes pentru temă, precum și atitudinea deja formată în legătură cu migrația contemporană și cu migrații. **Evaluarea continuă** se realizează prin observarea sistematică, prin sarcini de lucru în clasă, prin dosare tematice, precum *Fetele migrației* *Filmele migranților* sau *Adolescenții migranți*. **Evaluarea sumativă** se realizează prin: monitorizarea mass media, exerciții de argumentare pe baza unor relatări, elaborarea de portofolii, debateri, jocuri de rol și elaborarea unor proiecte care să permită aprecierea măsurii în care, în urma studierii acestei discipline, s-au produs modificări în atitudinile și comportamentele elevilor.

Pentru un astfel de proiect poate fi folosită următoarea structură²:

1. Problema identificată
2. Titlul proiectului
3. Locul
4. Durata
5. Obiective
6. Grup țintă
7. Acțiuni, responsabilități, termene
8. Disciplinele implicate
9. Resurse
10. Parteneri
11. Rezultate așteptate

---

² Eleonora Rădulescu, Anca Tîrcă, *Educația civică prin activități extrașcolare cu caracter interdisciplinar*, Editura Educația 2000+, 2004)

- 12. Evaluare
- 13. Continuitate

4. BIBLIOGRAFIE

- ANTUNES, Antonio Lobo, *Întoarcerea caravelor*, Humanitas, 2003.
- BOGDĂNEȘTI, N.P., *În căutarea Paradisului*, Ed. Politică, București, 1978.
- BRUSALINSCHI, Dumitru, *Deportați în Bărăgan*, Ed. Agora, Călărași, 2001.
- CENTLIVRES, P., *Les defits migratoires*, Neuchatel, 1998.
- CHANSEL, D., *L'Europe a l'ecran: le cinema et l'enseignement de l'histoire*, Ed. Conseil de l'Europe, 2000.
- CHALIAND, Michel, *Atlas des migrations*, Ed. Du Seuil, 1994.
- DIMINESCU, Dana, *Visibles mais peu nombreux- les circulations migratoires roumains*, Paris, 2003.
- KAYA, Bulent, *Une Europe en evolution – les flux migratoires au 20e siecle*, Ed. du Conseil de l'Europe, 2001.
- LĂZĂROIU, Sebastian, ALEXANDRU, Monica, *Who is the next victim, vulnerability of young Romanian women of trafficking in human beings*, apărut pe site-ul Organizației Internaționale pentru Migrații, 2003.
- PINGEL, E., *La maison europeenne: representations de l'Europe du 20e siecle dans les manuels d'histoire*, Ed. Conseil de l'Europe, 2000.
- STRADLING, R., *Să înțelegem istoria secolului XX*, Ed. Sigma, 2002.

*Asociația foștilor deportați în Bărăgan, *Fotomemoria unei deportări, Bărăgan, 1951*, Ed. MIRTON, Timișoara, 1995.

**Monitorul Oficial*, sept.2000, dec.2001.

* *Ghidul lucrătorului roman în Spania*, Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, București, 2005.

**Ghidul lucrătorului roman în Italia* , Ed. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, București, 2005.

* Legislația Curții Europene a Drepturilor Omului

Colecția ziarelor centrale și locale: *Evenimentul Zilei, Bursa*, etc.

Site-uri: Consiliul Europei: www.coe.int

Forumul elvețian pentru studierea migrațiilor și a populației: www.unine.ch/fsm

Consiliul Național Român pentru Refugiați: www.cnrr.ro

Organizația Internațională pentru Migrații: www.iom.int, www.iom.ro

Organizația Internațională Salvați Copiii: www.savethechildren.save